

De stadsflyttades intelligensnivå

Fil. kand. JAN WALLANDER avslutar här sin redogörelse för ett av de problem som sammanhänger med flykten från landsbygden. En föregående artikel var införd i Dagens Nyheter den 16 juni.

DEN STORA SVÄRIGHETEN när det gäller att bestämma intelligensen hos folkgrupper som flyttar från landet till staden eller vice versa är att man som regel inte kan eliminera miljöns inflytande. Man kan visserligen visa att de som flyttar in till städerna från landsbygden når bättre resultat vid testningarna än de som stannar kvar, men det går inte att med säkerhet avgöra om detta beror på att de verkligen utgör ett urval i intellektuellt hänseende eller om det helt enkelt sammanhänger med att de under ett flertal år fått tillgodogöra sig stadsmiljöns stimulerande inflytande.

För att undvika denna svårighet kunde man tänka sig att ta ut en grupp individer, bestämma intelligensnivån och sedan följa dem fram genom livet och undersöka om de som flyttade bort hade bättre eller sämre testresultat än de som stannade kvar. Skulle man vid en sådan undersökning basera mätningen av individernas intelligens på testningar, blev det emellertid ett företag på lång sikt. Man tvingades ju att vänta ut materialet i kanske tio, femton år.

Sedan gammalt har man emellertid tillgång till ett slags intelligensmätningar i skolbetygen, och det är på dem den undersökning jag här skall redogöra för grundar sig. Skolbetygen brukar bemötas med misstro som mätare på individernas intelligens, och de är naturligtvis på samma sätt som testningarna behä-

tade med en hel del svagheter. Som regel torde de emellertid ge en ganska god uppfattning om individernas förståndsgåvor.

Undersökningen utgör en del av ett större arbete rörande Klarälvsdalens flyttningar, och den grundar sig på förhållandena inom tre skogssocknar i dalen (Norra Ny, Gustav Adolf och Sunnemo). I dessa socknar, som tillsammans har ungefär 6.000 invånare, insamlades uppgifter om skolbetyg för de barn vilka slutat folkskolan under 30-talets fyra första år. Barnen var i regel 13 år gamla då de slutade skolan, och de följdes sedan 12 år framåt i livet, det vill säga fram till 25-årsåldern. För varje individ antecknades därvid om han eller hon vid denna ålder fortfarande bodde kvar i socknen eller hade flyttat därifrån. Hela materialet omfattar ungefär 500 individer, av vilka hälften är pojkar och hälften flickor.

När det gällde att undersöka hur stor utvandringen var i olika betygsklasser visade det sig i första hand nödvändigt att hela tiden hålla isär flickor och pojkar. Flickorna hade nämligen i genomsnitt högre betyg än pojkarna, och deras tendens att flytta bort var vidare avsevärt större. Av flickorna hade sålunda 58 procent utvandrat från socknen mellan sitt 13:e och 25:e år, medan bland pojkarna motsvarande andel endast uppgick till 36 procent. Håller man inte isär de båda grupperna, skulle man alltså kunna komma fram till det missvisande resultatet att individerna med de höga betygen flyttar ut mera än de med de låga, när den rätta förklaringen är att flickor flyttar ut mer än pojkar.

Andelen utflyttade uträknades sedan för de olika betygsklasserna, och det visade sig då att det inte fanns någon påtaglig tendens bland individerna med de bättre betygen att flytta bort i särskilt stor utsträckning. Utflyttningen var i själva verket ungefär densamma i alla

betygsklasser. Man föreställer sig ibland att de som flyttar ut särskilt är sådana med mycket goda och mycket dåliga betyg, men inte heller detta bekräftas av materialet. Det är emellertid få individer som har särskilt höga eller låga betyg, varför slutsatsen i detta fall blir osäker. Eftersom utvandringen är av ungefär samma omfattning i alla betygsklasser, kommer också den genomsnittliga betygsnivån hos socknarnas fasta befolkning att påverkas mycket litet av flyttningarna. Jämför man sålunda betygsnivån hos dem som är kvar i socknarna vid 25 års ålder med betygen för hela den ursprungliga gruppen, visar det sig att för männens del resultatet av flyttningarna har blivit att betygsnivån sänkts med 0,3 procent, medan bland kvinnorna genomsnittsbetyget stigit med 0,2 procent.

Dessa resultat förefaller ju att stå i oförenlig motsats till vad Husén kommer fram till i sin undersökning. Nu omfattar Huséns undersökning hela landet, medan denna endast är representativ för östra Värmlands skogsbygder, och man kunde därför tänka sig att skillnaden mellan dem förklarades av att förhållandena ter sig olika i skilda landsdelar. Det förefaller emellertid inte särskilt troligt att det från somliga delar av landsbygden skulle vara de mest begåvade som vandrar ut, medan på andra håll utvandringen skär jämnt över hela begåvningskalan.

Under vissa omständigheter behöver emellertid inte de två undersökningarna stå i någon motsats till varandra. Det är för det första tydligt att även om de som vandrar ut från ett landsbygdsområde inte utgör ett urval av begåvningar, så behöver inte det betyda att de som flyttar från landsbygden till städer och samhällen inte kan tänkas vara mer begåvade än de övriga. I dessa trakter går ungefär hälften av utvandringen till städer och samhällen, och det är naturligtvis fullt tänkbart att denna hälft utgör ett urval av mer begåvade. Detta innebär emellertid å andra sidan att man också måste tänka sig att den andra hälften, de som utvandrar till landsbygdsområden, utgör ett urval av mindre begåvade. På grundval av det material som jag hade till förfogande fanns det ingen möjlighet att direkt undersöka om det verkligen förhöll sig på detta sätt. Man skulle emellertid kunna komma åt saken på en indirekt väg. Tänker man sig att de mindre begåvade av de utflyttande söker sig till landsbygdsområden, så betyder detta att

WESTLINGS

Bokavd., ÖREBRO

Var god sänd mig Eder katalog

Hantverks- och Industrieböcker

Namn:

Adress:
(Skriv eller texta tydligt)

de som flyttar in till de tre socknarna utgör ett urval av mindre begåvade individer. De inflyttande, som huvudsakligen kommer från andra landsbygdsområden, men även från städer och samhällen, utgör ett mycket rörligt skikt av befolkningen och har stark benägenhet att snart flytta ut igen. Dessa individer som kom från annat håll hade jag möjlighet att följa i socknarna, och när de sedan flyttade ut kunde jag se vart de tog vägen. Om de nu utgör ett urval av mindre begåvade och det hela skall kunna passa ihop med Huséns undersökning, så bör de vid sin utflyttning i relativt ringa utsträckning söka sig till städer och samhällen. Den andel av dem som gör det bör i varje fall vara avsevärt mindre än motsvarande andel bland socknens egna utflyttande, vilka ju omfattar begåvningar av alla slag. En uträkning visade också att det verkligen förhåller sig på detta sätt. Elimineras man nämligen i de båda grupperna olikheter i fråga om ålder, kön och civilstånd, förhållanden vilka i och för sig har betydelse för vart en individ flyttar, så visar det sig att av socknens "egna" flyttar 52 procent till städer och samhällen, medan bland de övriga andelen inte uppgår till mer än 39 procent. Det rör sig alltså om en påtaglig skillnad, vilken för övrigt är vad man brukar kalla statistiskt säkerställd, det vill säga den kan inte vara ett slumpens verk.

Det tycks alltså inte föreligga någon motsättning mellan de resultat som man kommer fram till enligt denna metod och de slutsatser som Husén drar av sitt material. Svaret på den uppställda frågan blir sålunda att mycket tyder på att det verkligen är de mer begåvade som flyttar in till städer och samhällen; däremot är det inte de mer begåvade som flyttar ut från landsbygden. Den försämring av begåvningsstandarden inom olika landsbygdsområden som blir en följd av flyttningarna sammanhänger i stället med att de som flyttar in till dessa områden är mindre begåvade. Det finns alltså ingen skillnad i tendensen att flytta mellan de mer och de mindre begåvade, men de mer begåvade söker sig vid sina flyttningar i större utsträckning till vissa typer av samhällen eller kanske snarare till vissa typer av yrken.

I de trakter som denna undersökning avser utgör de från annat håll inflyttade ungefär 20 procent av befolkningen, och de kommer naturligtvis att spela en betydande roll i socknarnas liv. Å andra sidan vore det uppenbarligen missvisande att uppfatta "flykten från landsbygden" som en avtappning av dess mest begåvade element. Ett landsbygdsområdes fasta befolkning påverkas ju inte av flyttningarna.

Slutsatsen blir alltså att det föreligger en skillnad i begåvning mellan dem som flyttar från landsbygden till större samhällen och dem som flyttar mellan olika landsbygdsområden. Men varken denna eller Huséns undersökning säger någonting om hur stor skillnaden i begåvning kan vara mellan dem som flyttar bort och dem som blir kvar på landsbygden. I det fallet kan man tänka sig såväl stora som små differenser.

Jan Wallander